

Wet Toekomst Pensioenen.(WTP)

Overbodig, uitkomst te onzeker en invoering te duur.

Binnenkort vindt de definitieve behandeling van de WTP in de 1e Kamer plaats. Zonder in zo'n kort bestek op alle details in te kunnen gaan hier een poging de kernpunten van kritiek op de WTP te laten zien die de 1e Kamer zich zou moeten aantrekken.

Wat is er eigenlijk mis met het huidige pensioenstelsel (PW)?

In het kamerdebat met de minister over de nieuwe pensioenwet (WTP), en in een interview met haar in de Volkskrant wordt niet duidelijk waarom het huidige stelsel niet meer zou voldoen. En dat is wel nuttig vóór we zo'n 15 miljard euro (volgens de minister), of zo'n 40 miljard (volgens deskundigen) uitgeven aan de omzetting die direct van het pensioenvermogen afgaan. Als het nieuwe stelsel niet echt veel beter wordt is het weggegooid geld, behalve voor alle consultants etc.

Rekenrente. Indexatie.

Volgens de minister is 10 jaar 'uitputtend maar vruchteloos gediscussieerd' over de rekenrente. Dat is juist. Maar dit was alleen vruchteloos omdat de overheid niet wilde toegeven dat in 2006 niemand de effecten van een aanhoudend lage rekenrente had doordacht.

Steeds wordt gesuggereerd dat aan die renteberekening wettelijk niets te doen zou zijn. Maar bij opmerkingen over mogelijke problemen bij de nieuwe wet zegt de minister (in de Volkskrant) dat een wet geen 'statistisch begrip' is, en dat die zo nodig aangepast kan worden 'als dingen niet goed gaan'.

Dat klopt en is bij de Pensioen Wet (PW) zelfs al eens gebeurd. Volgens de wet moet de rekenrente ook worden toegepast bij het vaststellen van de pensioenpremie. Met die lage rente zou de premie echter 'sky high' moeten worden. Daarom heeft de overheid de pensioenfondsen in 2015 toegestaan geen kostendekkende premie meer te hoeven heffen. De werkenden betalen dus vanaf 2015 al minder premie dan op grond van die wet nodig was, dit ten koste van de gepensioneerden.

Waarom kon de rekenrente voor de pensioenen dan niet worden aangepast?

Jongeren betalen voor ouderen?

In het huidige stelsel zouden op den duur de gepensioneerden zoveel uit de pensioenpot nodig hebben, dat er voor jongeren weinig over zou blijven. Dit omdat er steeds minder jongeren voor steeds meer ouderen zouden moeten betalen.

Dat is niet juist. Ons stelsel is een *kapitaaldekkingsstelsel*. Dat wil zeggen dat de uitkeringen volledig door de premies en beleggingsopbrengsten moeten worden gedekt. In feite een 'gewoon' spaarmodel. Zolang we dit stelsel hebben en *volgens de regels toepassen*, kan het helemaal niet dat ouderen meer zouden krijgen dan hen toekomt. Maar als er geen kostendekkende premie wordt gerekend, zoals nu het geval is, komt er te weinig in kas en daalt de dekkingsgraad.

Er zijn nu al Pensioenfondsen met meer pensioenontvangers dan premiebetalers. Die hebben geen enkel probleem met de pensioenbetalingen omdat daar gewoon voor gespaard is en er dus voldoende in de pensioenpot zit.

Bij de AOW wordt het wel steeds lastiger omdat dat is gebaseerd op een *kapitaalomslagstelsel*.

Doorsneepremie.

In het huidige stelsel zouden jongeren teveel premie betalen en ouderen te weinig. Dit omdat de premie van jongeren langer kan renderen dan die van ouderen. Dan gaat het om de zogenaamde 'doorsneepremie'. Los van het feit dat dit tot nu toe zelden als een probleem is ervaren, ook niet bij baan wisselingen, zijn de financiële gevolgen daarvan relatief beperkt. Veel baan wisselingen vinden plaats binnen een bedrijfstak of sector. Bijvoorbeeld de publieke sector, waar iedereen een pensioen bij het ABP opbouwt en dan geen last heeft van die verandering.

Ook binnen bedrijfstakpensioenfondsen, bv. de Metaal is een overgang naar een ander bedrijf geen probleem.

Bovendien gaan veel werknemers gedurende een loopbaan geleidelijk meer verdienen: door loonsverhoging of promotie. Het pensioen wordt echter op het gemiddelde loon gebaseerd. Dit betekent dat veel oudere werknemers met een hoger salaris, ook relatief, meer premie betalen dan jongeren.

Tenslotte: het rendement op de premie varieert tijdens de looptijd van een loopbaan (gemiddeld 45 jaar) zo sterk dat de invloed op het pensioen nauwelijks individueel te achterhalen is.

Dit argument rechtvaardigt in ieder geval geen grote ingrepen in het stelsel.

Arbeidsmarkt. ZZP-ers.

De huidige arbeidsmarkt zou een aanpassing noodzakelijk maken; er wordt bv. vaker van werkgever gewisseld. En er komen steeds meer ZZP-ers. Hiervoor is al uiteengezet dat een baanwisseling pensioentechnisch een minder groot probleem is dan het lijkt en met wat aanpassingen in bv. de waardeoverdrachtsbepalingen zou dit binnen het huidige stelsel relatief gemakkelijk op te lossen zijn.

Wat lost de WTP op en wat kost de invoering?

De WTP kent een individuele pensioenopbouw. Iedere deelnemer een eigen potje. Dat maakt het wel transparanter, maar niet per definitie beter.

Voor ZZP-ers kan het een goede oplossing zijn, maar daar zijn al genoeg marktaanbiedingen voor beschikbaar, bijvoorbeeld via Verzekeringsmaatschappijen. Het enige dat de overheid daaraan hoeft bij te dragen is een soort verplichting in te voeren. Mogelijk een fiscale ondersteuning, maar geen ingewikkelde, nieuwe regeling.

Invoeringsprobleem.

Bij de invoering van de WTP moeten de oude pensioenrechten uit de collectieve pot individueel 'ingevoerd' worden naar de nieuwe situatie. Dat wordt wel een groot probleem, o.a. vanwege de grote verschillen in loopbaan en de grote variatie van renteniveaus door de jaren.

Dat maakt het ingewikkeld om eerlijk uit te rekenen op welk deel van de huidige pensioenpot iedereen recht heeft. Deskundigen denken dat dat gemiddeld 80 uur werk per pensioendeelnemer vergt, als het al lukt.

Kosten: Dat uitrekenen zal niet gebeuren door minimumloners. Oud collega's van mij zijn al druk personeel aan het werven. Schat het op € 100,00 per uur, dan betekent dat € 8000,- per deelnemer. Het aantal pensioendeelnemers is lastig nauwkeurig in te schatten omdat er veel dubbeltellingen zijn, maar 10 miljoen zijn er wel. Dat betekent dus 80 miljard aan kosten. De minister schatte het onlangs op 15 miljard euro. Als het in het midden ligt is het toch nog zo'n 40 miljard.

Tijd: 80 uur per deelnemer betekent ook 800 miljoen uren. Dat zijn 20.000.000. werkweken ofwel 400.000 manjaren. Het is duidelijk dat dit onmogelijk in 4 jaar kan gebeuren. Daarvoor zouden 100.000 medewerkers nodig zijn. Die zijn er echt niet. Dus invoering kan niet zonder grote kosten en/of zal heel onnauwkeurig worden, met alle gevolgen (rechtszaken) van dien.

De rechters kunnen hun borst nat maken. Een nieuwe Toeslagenaffaire ligt op de loer.

Zou er bij de voorstanders iemand zijn geweest die dit eenvoudige sommetje heeft gemaakt?

Indexatie. Keuzemogelijkheden/stress?

De WTP zou eerder indexatie mogelijk maken, maar dat hangt wel direct van de marktontwikkelingen af. Om de risico's daarvan te beperken wordt een bufferkapitaal gereserveerd, dat dus ook niet aan indexatie kan worden besteed.

Bovendien kunnen werknemers in verschillende fases van hun loopbaan kiezen voor meer of minder risico. Dat is nou net wat de meeste werknemers voor hun pensioen niet willen, nog los van de vraag of je hun dat moet aandoen. Werknemers willen zekerheid en die wordt veel minder. Waarschijnlijk is indexatie in het huidige stelsel met een aan de realiteit aangepaste renteregeling, veel

eerder mogelijk dan in de WTP.

(On)Zekerheid.

Het nieuwe stelsel zou meer zekerheid bieden en toekomstbestendiger zijn, maar het maakt de toekomst juist voor jongeren veel onzekerder. Pas op de pensioendatum is duidelijk hoeveel uiteindelijk echt in hun potje zit. De vraag is dan ook nog welk pensioen daarvoor kan worden gekocht. Dat is afhankelijk van de rentestand op dat moment. In feite weet je pas op de pensioendatum welk pensioen precies beschikbaar komt en dat kan erg tegenvallen als de rente dan toevallig net laag staat.

De ene (deels vermeende) onzekerheid (garantie, indexatie) wordt vervangen door een andere echte onzekerheid: hoe groot wordt mijn pensioen eigenlijk? En wat gebeurt er met mijn pensioen tijdens mijn pensionering? Indexatie wordt zeker niet zekerder, bij tegenvallende beleggingsresultaten worden pensioenkortingen zelfs waarschijnlijker.

Maatschappelijk draagvlak.?

Er zou een 'breed maatschappelijk draagvlak' voor het nieuwe stelsel zijn, want vakbeweging, werkgevers, de pensioenfondsen en de Pensioenfederatie steunen de wet. Het is maar hoe je daar tegenaan kijkt.

De vakbeweging vertegenwoordigt maar een klein deel van de werknemers (< 20% en nauwelijks de helft daarvan heeft ingestemd) en de gepensioneerden zijn niet hun doelgroep. Bovendien vraagt een kapitaaldeckingsstelsel een hoge premie als de rente laag is. Dat beïnvloedt direct het netto-inkomen waardoor de looneisen weer hoger moeten worden. Voor de overheid betekent dat minder belastinginkomsten, want de premie is aftrekbaar. De bonden waren verder meer geïnteresseerd in vroegpensioen voor zware beroepen en uitstel van de AOW leeftijd dan in een nieuwe pensioenwet. Dat was voor hen 'wisselgeld'.

De werkgevers wilden af van de verplichting bij te moeten storten als de premie en de beleggingen niet genoeg oprachten. Niet dat ze dat ooit deden, maar toch. Een vaste premie ('beschikbare premiestelsel' of 'verbeterd premiestelsel' zoals het nu eufemistisch heet) is natuurlijk voor hen duidelijker.

Concreet betekent dit dat minder dan 10% van de betrokkenen voor de WTP heeft gestemd.

De meeste werknemers is niets gevraagd en gepensioneerden mochten vanaf de zijlijn hun mening geven, maar niet meedoen met de besluitvorming, terwijl het om hun geld gaat. Het is door werknemers en gepensioneerden gespaard en ze hebben er niets over te zeggen. De meeste ouderenorganisaties zijn dan ook tegen invoering van de WTP en dus niet zonder reden.

En: De wereld is veranderd.

In 10 jaar onderhandelen is het politieke, economische en sociale landschap ingrijpend veranderd. Daar is bij de behandeling van de nieuwe wet te weinig rekening mee gehouden. En de solidariteit tussen generaties die zo belangrijk is, is juist in de nieuwe wet verminderd. Er zijn een paar verbeteringen, maar die hebben met de nieuwe wet eigenlijk niets te maken en hadden eenvoudig ook binnen de huidige wet kunnen worden ingevoerd.

Net nu het tot steeds meer mensen doordringt dat het neoliberalisme ons niet altijd heeft gebracht wat het suggereerde, wordt de pensioenregeling geïndividualiseerd, ten koste van miljarden euro's, die dus niet aan de pensioenen kunnen worden besteed.

Weer lijkt de pensioenwereld erin geslaagd te zijn op het verkeerde moment de verkeerde verandering in te voeren. In 2006 werden net voor de financiële crisis de verkeerde rekenregels ingevoerd. In 2023 net nu de inflatie de kop heeft opgestoken, lukt het weer, met veel te optimistische scenario's.

De lobby van werkgevers, vakbonden, verzekeraars en consultants heeft zijn werk goed gedaan.

Conclusie:

Het nieuwe stelsel is onnodig, veel te ingewikkeld en lost iets op dat eigenlijk geen probleem is of hoeft te zijn. Met een eenvoudige aanpassing van de rekenrenteregels en de waardeoverdracht in het huidige stelsel zou kunnen worden volstaan. Veel pensioendeskundigen hebben dit ook al gezegd. De WTP belooft een verbetering van de pensioenen, met echter evenveel kans op verslechtering. Het pensioen wordt veel meer afhankelijk van de toevallige marktsituatie; dus onzekerder en dat is nou net wat gepensioneerden niet willen. De kosten worden gebagatelliseerd; de baten overgewaardeerd.

En dan hebben 150 2e Kamerleden, van wie velen nog minstens 25 jaar van hun pensioendatum af zitten en die een wet met een toelichting van alleen al ruim 300 pagina's moeten begrijpen, erover beslist. De vraag is of ze zich voldoende bewust zijn van de gevolgen van invoering. Het lijkt erop dat politieke motieven, die eigenlijk weinig met de WTP te maken hebben, een grotere rol hebben gespeeld.

Misschien is de Eerste Kamer wijzer; daar is ze tenslotte voor.

Zij zou niet met de WTP moeten instemmen. Beter ten halve gekeerd dan ten hele gedwaald. Dat is heel moeilijk leert de Psychologie, want terugkomen op een ingeslagen weg wordt naarmate het langer duurt steeds moeilijker. Maar soms is het toch nodig, maar dat vergt wel moed.

De 'worst' van een mogelijk wat hoger pensioen *als alles mee zit*, rechtvaardigt in mijn ogen deze grote ingreep niet.

Straks gooien we 15 miljard euro (of meer) weg om iets te bereiken dat de meeste echte betrokkenen niet willen en ook helemaal niet nodig is.

Er is momenteel toch werkelijk wel wat anders om ons druk over te maken.

Joop Agterbosch, (bijna 80 jaar)

Gepensioneerd Hoofd P & O.

Ruim 40 jaar lid van het FNV geweest.

Geldrop, 28 april 2023/ 27mei 2025